

Adam Zborowski

Przemówienie na posiedzeniu plenarnym Naczelnej Rady Adwokackiej w dniu 27 lipca 1974 r. w Lublinie z okazji XXX-lecia PRL

Palestra 18/10(202), 3-8

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ADAM ZBOROWSKI
Wiceminister Sprawiedliwości

Przemówienie na posiedzeniu plenarnym Naczelnej Rady Adwokackiej w dniu 27 lipca 1974 r. w Lublinie z okazji XXX-lecia PRL

Dzisiejsze uroczyste plenarne posiedzenie NRA podsumowuje i zarazem kończy tym uroczystym akcentem obchody XXX-lecia Polski Ludowej, zorganizowane przez Adwokaturę w całym kraju.

Nie jest przypadkiem, że dokonuje się tego właśnie tu, w Lublinie, w mieście, które w świadomości narodowej wiąże się z odrodzeniem Państwa Polskiego. Na terenie tego województwa 30 lat temu pierwszy polski sąd w dopiero co wyzwolonym Zamościu ogłosił — z udziałem adwokata — pierwszy wyrok w imieniu odrodzonej Rzeczypospolitej. Lublin ma swoje miejsce także w historii adwokatury, bo właśnie tu, w dniu 29 lipca 1944 roku, zaczęła funkcjonować pierwsza rada adwokacka.

Były to chwile szczególnego entuzjazmu i radości, acz z bolesną refleksją, zważywszy ogromne straty i ofiary poniesione przez cały Naród, w tym także przez adwokaturę. Pamięć o tych ofiarach i szacunek dla nich towarzyszy nam, gdy wracamy myślą do tego okresu.

Nacechowany był on gorączką tworzenia przyszłości, nowej struktury państwa, z nowym programem społeczno-politycznym wytyczonym przez wiodącą już wówczas siłę narodu — Polską Partię Robotniczą.

Nowy ustrój społeczno-polityczny, jaki określił Manifest Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego, a zrealizował później cały Naród pod kierunkiem przewodniej jego siły, partii klasy robotniczej: Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w sojuszu i braterskim współdziałaniu ze Zjednoczonym Stronnictwem Ludowym i Stronnictwem Demokratycznym (oraz innymi organizacjami zjednoczonymi we Froncie Jedności Narodu, którego początek, jeszcze w latach okupacji hitlerowskiej, dała Polska Partia Robotnicza — przyniósł najbardziej postępowy i patriotyczny dorobek, dał nam Polskę, o jakiej marzyły i o jaką walczyły pokolenia bojowników o niezawisłość narodową, o wolność, o sprawiedliwość społeczną, o pokój i socjalizm.

Ta radosna dla nas wszystkich rocznica jest jednocześnie okazją do zmanifestowania naszego patriotyzmu, woli i zaangażowania — wespół z całym narodem — w duży wysiłek na rzecz usilnej realizacji kierunków społeczno-gospodarczego rozwoju kraju, wskazanych przez VI Zjazd PZPR, na rzecz dalszego umocnienia i rozbudowy socjalistycznej Ojczyzny, podnoszenia stopy życiowej wszystkich ludzi pracy, uczynienia Polski krajem jeszcze piękniejszym, bardziej zasobnym i nowoczesnym, o wysokiej dyscyplinie społecznej i szacunku dla prawa wszystkich jego obywateli.

W dziele tym niepoślednią rolę spełniały organy wymiaru sprawiedliwości.

Rozгромienie faszystwu niemieckiego stworzyło jedynie warunki do powstania takiego właśnie Państwa. Odrodzone Państwo musiało walczyć z wrogiem wewnętrznym, który używał wszelkich dostępnych dla siebie środków, również zbrojnych.

W tym okresie szczególnie doniosła była rola prawa karnego. Zostaliśmy wyposażeni w oręż w postaci dekretu PKWN z 30 października 1944 roku o ochronie Państwa i kodeksu karnego Wojska Polskiego, a następnie w dekret z dnia 13 czerwca 1946 roku o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa, służący zwalczaniu przestępczości związanej z procesem budowy Państwa i zmian zachodzących w strukturze społeczno-ekonomicznej. W miarę rozwoju ustroju socjalistycznego i gruntowania się także w świadomości społecznej jego zasad kurczyła się baza walki politycznej z władzą ludową.

Podjęte następnie i zrealizowane nowe ukształtowanie systemu wymiaru sprawiedliwości i systemu prawa, opartych na odmiennych od poprzednich podstawach ekonomicznych, politycznych i społecznych, a więc: nowa, dostosowana do podziału administracyjnego kraju sieć sądownictwa, w tym także sądownictwa dla nieletnich, czynnik ludowy w sądownictwie w postaci ławników, sądy społeczne, podporządkowanie resortowi sprawiedliwości zakładów karnych i sądy penitencjarne, a także nowe kodyfikacje prawa karnego, cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz postępowania cywilnego — stworzyły nowe podstawy doskonalszej, odpowiadającej nowym potrzebom praktyki wymiaru sprawiedliwości, realizowanej przez coraz lepiej przygotowane ideowo-politycznie i zawodowo kadry wymiaru sprawiedliwości.

Była i jest nadal aktualnym zadaniem wymiaru sprawiedliwości walka z przestępczością gospodarczą, ochrona procesu budownictwa socjalistycznego opartego na własności społecznej, stanowiącej podstawę naszego ustroju, oraz kształtowanie właściwych postaw społecznych. Przy stałej tendencji do rozszerzania się uspołecznionej własności w zależności od

etapów budownictwa socjalistycznego pojawiały się coraz to nowe formy zamachu na nią aż do form najbardziej skomplikowanych.

Tym przemianom towarzyszyły zmiany w polityce kryminalnej. W nowej regulacji prawnej wprowadziliśmy ostrą linię rozgraniczającą wielką i średnią przestępczość przeciwko mieniu z jednej strony, a drobną z drugiej. Te same zasady odnieśliśmy do przestępczości innego typu.

Coraz większy nacisk kładzienny na represję typu ekonomicznego, na uczynienie wszystkiego, by przestępczość nie była opłacalna.

W dziedzinie ochrony praw obywateli i porządku publicznego nastąpiły także zmiany w strukturze skazań. Wynikają one z faktu podcięcia korzeni tej przestępczości, wyrastającej na podłożu krzywdy społecznej i ekonomicznej nierówności, a nadto ze zmian wprowadzonych przez socjalistyczne prawo w zakresie ochrony dóbr jednostki, rodziny, a w szerszym znaczeniu — porządku publicznego. Niezwykle istotną rolę spełnia orzecznictwo w sprawach o szczególnie niebezpieczne społecznie przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, przestępstwa zgwałcenia i rozboju, przestępstwa o charakterze chuligańskim, przestępstwa w ruchu drogowym, przeciwko rodzinie i inne.

Istotnym czynnikiem kryminogennym jest alkohol, stąd też walka z jego przejawami jest szczególnie aktualna dla praktyki wymiaru sprawiedliwości w różnych dziedzinach.

Przeciwdziałanie demoralizacji i przestępczości nieletnich było przedmiotem szczególnej troski Państwa Ludowego. Efekty działania instytucji prawa z tego zakresu zależne są od funkcjonowania instytucji opiekuńczych, oświatowych i socjalnych. Praktyka wymiaru sprawiedliwości ma swój niemały wkład w ograniczenie przestępczości nieletnich oraz w aktywizację społeczeństwa w walce z ich demoralizacją i niedostosowaniem społecznym. Czynnikiem instytucjonalnie integrującym aktywność społeczną w tym zakresie będzie nowe, kompleksowe rozwiązanie ustawowe.

W sprawach cywilnych realizowano zasadę ochrony własności społecznej, nowej, rosnącej i rozwijającej się struktury stosunków społeczno-gospodarczych, odpowiadających programom i zadaniom stawianym przez Partię i władzę ludową.

Sądy całą swoją działalnością wdrażały zasady poszanowania dóbr osobistych człowieka, dobra dzieci i ochrony macierzyństwa, zasady współżycia odpowiadające wymaganiom rozwijającego się społeczeństwa socjalistycznego.

Orzecznictwo sądów cywilnych dawało swój wkład w rozwój teoretycznej myśli prawniczej, stwarzając wzory nowych rozwiązań legislacyjnych.

Sądy działalnością swoją przyczyniały się do ochrony zasad ustroju oraz do utrwalenia prawidłowego kierunku zmian naszego społeczeństwa

i do współkształtowania socjalistycznych zasad współżycia społecznego. W dziele tym ma swe miejsce także Adwokatura.

Historii nie tworzy się zapobiegliwością o charakterze egoistycznego zatroskania własnymi sprawami. Nieodzowna jest postawa otwarta, patriotyczna i zaangażowana w codziennej realizacji obowiązków, zgodna z zadaniami wytyczonymi przez Partię i Rząd, z potrzebami i celami Narodu, ze społecznym ustosunkowaniem się do spraw zawodu i zaangażowanego sposobu jego wykonywania. Takie nastawienie niezbędne jest w zakresie zarówno całej korporacji jak i poszczególnych jej członków. Jest ono warunkiem koniecznym szeroko rozumianego współpartnerstwa w wymiarze sprawiedliwości, jest ono wyznacznikiem klimatu dla adwokatury, co nie jest obojętne dla dzieła przeobrażeń strukturalnych, organizacji adwokatury, stopnia jej samorządności, rangi zawodu i rosnącego doń zaufania.

Sprawia niemałą satysfakcję to, że adwokatura nasza coraz lepiej i głębiej zależności te pojmuje i wciela je w życie. O stopniu bowiem realizacji socjalistycznych przemian w adwokaturze możemy mówić już jako o procesie nacechowanych szeregiem twórczych i pozytywnych przemian. Początkiem tych przemian było powołanie zespołów adwokackich, których 20-lecie obchodziliśmy nie tak dawno. Zespoły adwokackie sprawdziły się jako nowa, postępową formą wykonywania zawodu adwokata. Są one coraz lepiej zorganizowane, uzyskują — również przy pomocy resortu sprawiedliwości — coraz więcej nowoczesnych i lepiej wyposażonych lokali. Wymagają one jednak nadal codziennej troski, pomocy i kontroli. Z uwagą śledzimy proces ich uspołeczniania, rozumianego jako zasadę organizacyjno-funkcjonalną i doskonalenie postaw indywidualnych członków korporacji zarówno w obrębie zawodowym, jak i w obszarze etyczno-moralnym, a także społeczno-politycznym.

Postępująca we wszystkich tych dziedzinach dojrzałość Adwokatury, jej działaczy i aktywu uzasadniała stopniowe rozszerzanie uprawnień samorządowych. Samorządność aktualnie realizowana jest faktycznie w stopniu coraz bardziej znacznym. Sprzyja temu polityczne w swej istocie i społeczne podejmowanie problematyki, a także ustosunkowanie się do spraw i utrwalanie miejsca adwokatury w systemie społeczno-prawnym kraju przez dynamiczne jej kierownictwo, zaangażowanych działaczy i aktywistów, a także przez coraz liczniejsze grono kolegów-adwokatów czynnych w zespołach.

Ta tendencja i ten kierunek są ze wszech miar prawidłowe. Zadaniem zaś Waszym — czołowego aktywu samorządowego — jest stwarzanie warunków dalszego, coraz pomyślniejszego rozwoju Waszej grupy przynależnej do rodziny zawodów prawniczych.

Adwokatura ma poważny udział w dorobku wymiaru sprawiedliwości w minionym 30-leciu. Dostrzega to nie tylko resort, który mam zaszczyt reprezentować i który — jak wiecie — przy całym szacunku dla swych ustawowych obowiązków nadzorczych coraz bardziej i z coraz większą troską i uwagą dokłada starań, by stosunki nasze w tym zakresie pozbawiać zbędnych cech formalizmu na rzecz merytorycznego dialogu i zintegrowanego współdziałania w szeroko pojętym interesie Waszego środowiska, ale też i w najszerszej pojętym interesie społecznym.

Symbolicznym wyrazem uznania władz partyjnych, państwowych i resortu są odznaczenia i wyróżnienia wręczone już w związku z obchodami XXX-lecia oraz te, jakie dziś wręczymy. Zresztą przyznane nie wszystkim, którzy na nie zasłużyli. Niech więc będą one traktowane też jako wyróżnienie Adwokatury jako całości.¹

Dla uczczenia i upamiętnienia tej rocznicy, a zarazem dla stworzenia podstawy do wyróżnienia najaktywniejszych twórców tego dorobku wymiaru sprawiedliwości w XXX-leciu i dania im satysfakcji w postaci pamiątkowego symbolu jako wyrazu uznania dla ich długoletniego twórczego wysiłku i ofiarności — kierownictwo resortu powzięło decyzję wybicia „Medalu Pamiątkowego XXX-lecia Wymiaru Sprawiedliwości w Polsce Ludowej”. Medal ten przyznano już i wręczono wielu zasłużonym w XXX-leciu pracownikom i działaczom wymiaru sprawiedliwości. Z satysfakcją pragnę oznajmić, że dla podkreślenia także roli Adwokatury i jej wkładu w zintegrowany dorobek XXX-lecia wymiaru sprawiedliwości w Polsce Ludowej Prezydium Kolegium Ministerstwa Sprawiedliwości przyznało — na wniosek Prezydium NRA — szczególnie zasłużonym przedstawicielom korporacji te skromne uprzednie, ale jakże wymowne symbole naszego wspólnego w niemałej części dorobku w minionych latach.

To uznanie i fakt potrzeby uczestnictwa Adwokatury w dziele budowy drugiej Polski niech będzie bodźcem do dalszego wysiłku.

Z całym szacunkiem spoglądając w przeszłość i czerpiąc siły z dotychczasowych dokonań i doświadczeń musimy dziś, rozpoczynając kolejne lata walki i pracy nad realizacją olbrzymich społeczno-gospodarczych i kulturowych zadań Narodu w horyzoncie 50-lecia Polski Ludowej, dołożyć wszelkich starań, by nasz udział, udział wszystkich środowisk prawniczych we współkształtowaniu stosunków społecznych w naszej ludowej, socjalistycznej Ojczyźnie był możliwie najbardziej efektywny, a także by sprzyjał postępowi cywilizacji i żywo reagował na wszystkie istotne zdarzenia i zjawiska coraz szybciej mknącej rzeczywistości.

¹ Listę odznaczonych i wyróżnionych adwokatów z okazji XXX-lecia PRL publikujemy w niniejszym nrze „Palestry” na str. 134 i 135. (Red.).

Jest dziś szczególna ku temu okazja i pragnę ją wykorzystać, by w imieniu Kierownictwa Resortu i własnym za dotychczasowy wkład pracy w osiągnięcia adwokatury jako współczynnika wymiaru sprawiedliwości w Polsce Ludowej serdecznie i równie gorąco podziękować Naczelnej Radzie Adwokackiej, Jej Prezydium, podległym Jej organom — z pamięcią też o członkach poprzednich ich składów osobowych — innym kierownikom i działaczom oraz aktywistom samorządu Adwokatury, a także wszystkim tym Kolegom-adwokatom, którzy długoletnią i ofiarną pracą przyczynili się i przyczyniają do współkształtowania socjalistycznego oblicza adwokatury w naszym kraju.

Składam też Wam, Szanowni Koledzy, a na Wasze ręce Waszym Współpracownikom i wszystkim Kolegom-adwokatom równie serdeczne życzenia dalszych osiągnięć w pracy zawodowej, samorządowej i społeczno-politycznej dla dobra i na chwałę Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Sprawozdanie z uroczystego posiedzenia plenarnego Naczelnej Rady Adwokackiej z okazji XXX-lecia PRL odbytego w dniu 27 lipca 1974 r. w Lublinie

Obchody XXX-lecia PRL Naczelna Rada Adwokacka postanowiła zamknąć uroczystym posiedzeniem odbytym w Lublinie. Wybór tego miejsca nie jest przypadkowy. Właśnie w Lublinie, siedem dni po ogłoszeniu Manifestu PKWN, odbyła w dniu 29 lipca 1944 r. swoje pierwsze posiedzenie Okręgowa Rada Adwokacka.

Jeszcze przed rozpoczęciem właściwych uroczystości odbyła się konferencja prasowa z dziennikarzami lubelskimi. Wprowadzenia dokonał prezes NRA adw. dr Zdzisław Czeszejko-Sochacki, a wyjaśnień udzielali ponadto wiceprezes NRA adw. dr Zdzisław Krzemiński i rzecznik dyscyplinarny NRA adw. Lucjan Gluza¹.

Uroczystości rozpoczęły się od złożenia wieńca pod Pomnikiem Mauzoleum na Majdanku, gdzie wielu adwokatów było więzionych przez hitlerowców i część z nich została zamordowana. Przy składaniu tego hołdu brali udział zaproszeni goście oraz cała lubelska adwokatura.

¹ Wywiad radiowy z Prezesem NRA nadała lubelska rozgłośnia Polskiego Radia tego samego dnia o godz. 16.00. Uroczyste posiedzenie NRA odnotowały liczne artykuły prasowe omówione w naszej „Prasie o adwokaturze”, zamieszczonej w niniejszym numerze „Palestry” na str. 131 (Red.).